

Erdélyi, faragott és intarziás stallum 1537-ből. Kutatás-restaurálás projekt 2011

Gerdi Maierbacher-Legl

A romániai Evangélikus Egyház engedélyével a táblási (Tobsdorf, ma Dupus) plébániatemplom későgótikus stallumát anyagainak és állapotának teljeskörű vizsgálata valamint restaurálás céljából a hildesheimi Universität für angewandte Wissenschaft und Kunst Restaurátor Tanszékének fa-bútorrestaurátor műtermébe szállítottuk.

Készítéstechnikai összehasonlítás alapján a bútor a segesvári faszobrász és intarziakészítő Johannes Reychmut művei közé tartozik. A szászbogácsi stallumon, mely nagyon hasonlít a táblásihoz a következő faragott felirat olvasható: HOC OPUS PERFECTUM PER ME JOHANNEM REYCHMUT ME[N]SATORE SCHEGESVARIENEM AD PER LAUDEM ET HONORE MARIE VIRGINIS AI 1537 (Ezt a munkát, én Johannes Reychmut segesvári asztalos Szűz Mária dicséretére és tiszteletére végeztem az Úr megtestesülésének 1537 évében). Ez a későgótikus, szalagintarziával és laposfaragású növényi ornamentikával díszített típus Medgyes és Segesvár környékén gyakori: a segesvári Hegyi templom nagy stalluma ugyanígy ebbe a típusba tartozik, mint a nem kevéssé ismert berethalmi, medgyesi és prázsmári. De ezeken kívül egy tucat kis falusi templomban maradtak fenn hasonló díszítésű stallumok. Az erdélyi templomberendezés eme egyedülálló tárgyi emlékei mindezekig nem kaptak megfelelő tudományos figyelmet. Úgy tűnik, ez annál is inkább sürgető, mivel veszélyeztetve vannak, koruk, anyagaik, és igen gyakran rendkívül kedvezőtlen körülményeik hatására bekövetkező állapotromlásuk miatt. A hildesheimi restaurátor hallgatók egy kéthetes nyári tanulmányút keretében felkeresték e stallumokat, feljegyezték adataikat, és fotódokumentációt készítettek róluk.

A 2002 óta a Nagyszebenhez közeli Keresztényszigeten (Großau, Cristian) számos darabra szétbontva tárolt táblási stallum igen rossz állapotban került a hildesheimi egyetem restaurátor műhelyébe. A többéves program keretében először fotódokumentációt készítünk, és egy digitális CAD-rajz segítségével elemezzük a készítéstechnikát, majd háromdimenziós technikával összeállítjuk a tárgyat és interaktívan minden oldalról láthatóvá tesszük.

A szerkezethez, a borításhoz és a blokkintarziához alkalmazott fafajok mikroszkópos fafaj meghatározása, a faragást színező pigmentek és kötőanyaguk vizsgálata egészítik ki a készítéstechnikai felmérést.

A laborvizsgálatok mikrobiológiai fertőzöttséget nem igazoltak, azonban a faragó bogarak aktív károsí-

1. kép.
A táblási stallum
in situ
(Mihály Ferenc
felvétele).

2. kép. A táblási stallum szétbontott elemei a hildesheimi restaurátor műteremben Dr. Gerdi Maierbacher-Legl és Julia Schultz.

tása miatt hathetes nitrogéngázos fertőtlenítés szükséges. Az erre szakosodott Stefan Biebl cég (Benediktbeuren), valamint Dr. Uwe Noldt, a hamburgi egyetem Faipari Intézete etnomológus kutatójának iránymutatása és nagylelkű támogatása által ez a beavatkozás rendkívüli gyakorlatot jelent a hallgatók számára.

Egy bachelor szakdolgozat dokumentálja a fertőtlenítési módszert, annak lefolyását és hatékonyságának ellenőrzését. A fertőtlenítéssel megteremtődnek a feltételek az erősen rovarragott hordozó elemek megfelelő szilárdítására akrilgyanta oldatokkal. A szilárdítóanyag behatolási mély-

3. kép. Blokktarzia díszítések.

ségének és területének ellenőrzését az egészségügyből kölcsönzésre kerülő komputer tomográffal fogjuk végezni.

Kísérletezünk a stallum sérült részeihez a megfelelő kiegészítési és rekonstrukciós eljárás kiválasztásával – a faszobrász technikáktól a faipari CNC marókhoz alkalmazott lézeres szkennelésig. Ez utóbbiban a HAWK más tanszékeivel, terméktervező és modellépítő szakembereivel működünk együtt.

A laposfaragású pártázatos oromzat pontos másolatának elkészítése, valamint a blokktarziás motívumok rekonstrukciója az alkalmazott művészi technikák doku-

mentálását és a hallgatók készítéstechnikai felkészítését szolgálják. Az említett blokktarzia motívumok egy mester tézis témáját képezik.

A Német Szövetségi Köztársaság anyagi támogatásával a közeljövőben két tanulmányútra mehetnek hallgatóink. Az egyik, szakirányunk történetében immáron tizenegyedik erdélyi út célja a segesvári Hegyi templom, Berethalom valamint a környék kis falusi templomaiban fennmaradt, díszítőmotívumaik alapján Johannes Reychmut műhelyéhez kapcsolható stallumok díszítéseinek összehasonlítása, melyben résztvesznek a Magyar Képzőművészeti Egyetem fa-bútorrestaurátor hallgatói is. A másik Ulm, Memmingen és Blaubeuren sváb stallumainak készítéstechnikai tanulmányozását szolgálja, mint-hogy megoldásaik sok tekintetben megjelennek a táblási típusúhoz stallumokon.

Prof. Dr. Gerdi Maierbacher-Legl

Universität für angewandte Wissenschaft und Kunst

Fakultät Erhaltung von Kulturgut

31134 Hildesheim

Kaiserstraße 19.

Telefon: +49 (0) 5121-881-378

E-mail: maierbacher-legl@hawk-hhg.de

Fordította: Kovács Petronella